

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Institutul și Autoritățile	400 Lei	pe 1 an
Advocații	Magistrații	300 Lei	pe 1 an
Un număr simplu	Un număr dublu	200 Lei	pe 1 an
Un număr simplu		15 Lei	
Un număr dublu		25 Lei	
Un număr vechi		20 Lei	

Redacția: Strada Băii No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adre. Telefon 630.

SUMARUL:

1. Decretul No. 1 al Consiliului Dirigent de *Dr. Victor Onișor Prof. la Universitatea din Cluj.*
2. Comisiunile mixte de reorganizare . . . de *I. B. și C.*
3. *Jurisprudența: Sechestrarea creanțelor: Jud. de ocol Cluj. Aparțință comunală și callate de cetățean strein: Tribunalul Oradea-Mare. Cauză ilicită în C. C. A. și română: Tribunalul Cluj. Turpis causa: Curtea de Apel Cluj. Delict de speculă: Înalta Curte de Casație cu observări și note* de *V. Pastia și Red. Vasp.*
4. Conferințele Baroului avocaților din Cluj de *Vasp.*
5. Comentariul „Codului civil Austriac” de *Dr. Șt. Laday.*

Decretul Nr. I. al Consiliului Dirigent

În „Ardealul Juridic” dela 15 Octombrie a. c. în legătură cu o ordonanță relativă la regulele de drept privat pentru înstrăinarea bunurilor imobiliare, se discută și chestiunea menținerii în vigoare în teritoriile ardeleni după adunarea națională din 1 Decembrie 1918, a normelor de drept aflate în acest teritoriu de drept. Curtea de Casație completul pentru Ardeal și Bucovina s'a pronunțat asupra acestei chestiuni prin deciziunea Nr. 89 din 1922. Văzând în această decizie exprimat un punct de vedere, care nu acopere adevărata intențiune avută în vedere din partea Consiliului Dirigent când a dat Decretul Nr. 1., ca unul dintre redactorii acestui decret, țin ca să arăt în șirele ce urmează, care a fost adevărata intențiune de care s'a călăuzit Consiliul Dirigent, menținând în vigoare vechile norme de drept. Prin aceasta fac și o rectificare la punctul de vedere pronunțat de Curtea de Casație în motivele deciziunii citate.

În deciziunea din chestiunea, în legătură cu menținerea în vigoare a regulamentului ungar Nr. 4420—1918 M. E. pentru întregirea regulelor de drept privat relative la înstrăinarea bunurilor imobiliare, Curtea de Casație se pronunță: că în afară de scopul avut în vedere la emiterea acestui regulament, de a pune stavilă speculei cu imobilele, fostul

Consiliu Dirigent, ar fi menținut acest regulament și pentru a înlesni realizarea reformei agrare, ce aștepta să fie înfăptuită.

Cu ocaziunea reorganizării serviciilor publice după adunarea națională dela 1 Decembrie 1908, ca una dintre cele dintâi chestiuni de organizare se punea și aceea a normelor de drept, în baza cărora trebuia să se facă organizarea teritoriilor românești din fosta Ungarie, unite cu patria-mumă. Chestiunea pusă în discuție era una dintre cele mai mari chestiuni de organizație și care forma piatra fundamentală, pe care avea să fie așezată noua organizație. Se admiteau diferite soluțiuni. Una era de a face *tabula rasa* asupra întregului trecut și a clădi temelii cu totul noi, începând cu realizarea unor norme de drept create din nou. Lucrarea reorganizării serviciilor publice era însă cu mult mai urgentă, ca să se poată aștepta înfăptuirea acestei lucrări de legiferare, care reclamă pregătire îndelungată, studii temeinice și un timp lung, până ce ea putea să fie pregătită chiar și prin organul legislativ destul de expeditiv, care era Consiliul Dirigent.

Altă soluțiune era ca, făcând asemenea *tabula rasa* asupra trecutului, de a extinde legiurile patriei-mume asupra teritoriilor ardeleni. Această soluțiune ar fi reclamat o pregătire, pe care noi, înțelegând atât Regatul vechiu, cât și pe ardelenii, nu o aveam. Pentru a putea înfăptui această soluțiune, ar fi trebuit să avem codurile de norme juridice, legi, regulamente, deciziuni etc., tipărite în cel puțin câte 10.000 exemplare și puse la dispoziția factorilor în drept, pentru a putea începe munca de punere în aplicare și de adaptare la noile raporturi de viață ce se aflau în teritoriile unite. Chiar și dacă am fi avut la îndemână acest material, legiurile patriei-mume, care erau făcute pentru un stat de 7 milioane locuitori, nu se potriveau pentru

noul stat întregit cu o populație de 18 milioane locuitori. Punerea în aplicare a legislației patriei-mame de asemenea ar fi reclamat lucrări pregătitoare îndelungate și un timp destul de lung. Viața însă nu aștepta nici o clipă, exigențele ei erau mari. Lumea descătușată din vartejul războiului, milioanele de soldați demobilizați, ajunși la vetrele lor, întorși din nou la ocupațiunea lor veche, viața în fermentație de reorganizare, luând de bază situațiunea schimbată, erau tot alătea dificultăți, cari nu lăseau timp organizatorului pentru o lucrare temeinică potrivită, și a satisface astfel toate cerințele unei legiferări bune și la nivel.

Consiliul Dirigent, constituit în proximele zile după adunarea din 1 Decembrie 1918 ca guvern al teritoriilor ardeleni, alegându-și mai întâi reședința pentru funcționarea sa, și-a pregătit locul dintru început acolo, unde nu-l aștepta nimenea. Recrutând personalul necesar pentru a da viață noii organizații, așezând acest personal nou la reședință, scos din mijlocul familiilor din deosebitele părți ale țării, într-o astfel de epocă când în Sibiul ales ca reședință încă nici siguranța vieții nu era înăptuită, sub privilegierea celor trei garde naționale, a început munca organizatorie cu o luptă după împrejurări uluitoare. La 14 Decembrie și apare la Sibiu Nr. 1 din „Gazeta Oficială”, publicată de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria. Se poate închipui câte lucrări pregătitoare, rezultate din discuții neîntrerupte de zi și noapte, au fost necesare până ce s'a dat forma definitivă a organizației Consiliului Dirigent, așa după cum se află descrisă în proclamațiunea către națiunea română din Transilvania, Banat și țara ungurească, publicată în Nr. 1 al „Gazetei Oficiale”, cum și celelalte dispoziții de organizație, cari au apărut în primele numere ale aceleia.

Soluțiunea chestiunii de care ne ocupăm, și la care s'a oprit Consiliul Dirigent a fost cea a continuității de drept și a evoluțiunii lente. Această soluțiune este rezultat al unei discuțiuni și pregătiri de șase săptămâni, pe lângă multele chestiuni, care trebuiau să fie soluționate în grabă din partea Consiliului Dirigent. Că această soluțiune era piatra fundamentală pentru viitoarea organizație juridică, rezultă și din faptul că ea a fost coprinsă în decretul No. I. al Consiliului Dirigent publicat abia în No. 6. al „Gazetei Oficiale” apă-

rul la -27 Ianuarie 1919. Imi aduc aminte între mulțimea de probleme, care așteptau zilnic rezolvirea în ședințele Consiliului Dirigent, cât de greu am putut ajunge într-o ședința de seară după orele 10, de a refera în ședința consiliului decretul No. I. și de a fi votat, punând repășite stăruinși de a numai fi amânat, pentru a putea proceda mai departe în lucrările de organizare.

Adevărata intențiune a menținerii în vigoare a normelor de drept vechiu, este exprimată clar și în textul art. I. al acestui decret, care spune că normele vechi (legi, ordonanțe, regulamente și statute legale, emanate înainte de 18 Octomvrie 1918) rămân în vigoare în mod provizoriu, până la altă dispoziție, în interesul ordinii publice și pentru a asigura continuitatea de drept.

Admițând ori care dintre cele două soluțiuni menționate mai sus în chestiunea normelor de drept, s'ar fi provocat o anarhie și o dezorganizare juridică în țară, din care eșirea ar fi fost foarte dificilă. Menținând normele vechi, viața și-a continuat cursul și a fost îndrumată în cadrele existente, cunoscute de toată lumea și în cari viața era canalizată. Astfel anarhia juridică, și orice dificultăți de organizare au fost înlăturate și s'a luat drumul liniștit al modificărilor evolutive ale vechii organizații.

Astfel de modificări se încep cu decretul Art. I. al Consiliului Dirigent, în care se reglementează, cum arată și titlul, funcționarea în mod provizoriu a serviciilor publice, aplicarea legilor, situațiunea funcționarilor și întrebuințarea limbilor. În decretul No. II. se reglementează în mod provizoriu funcționarea serviciilor publice administrative, reglementare continuată prin decretul următor.

Cum se vede din acestea, adevăratul scop al Consiliului Dirigent la crearea decretului No. I. a fost menținerea ordinii publice și asigurarea continuității de drept, alegând calea legiferării evolutive de organizație, fără a se ține seamă de anume dispoziții sau scopuri speciale, așa după cum se constată în mod eronat în deciziunea citată a Curții de Casație.

Viața a arătat că, calea luată de Consiliul Dirigent a fost cea bună. Guvernul central luase aceleași măsuri și față de normele vechi din Basarabia și Bucovina. Același drum a fost bătut și în alte state cu situații similare.

Dr. Victor Onișor
Profesor Universitar

Comisiunile mixte de rechiziții

Constituirea, atribuțiile și temeiul de drept în baza cărui funcționează

În virtutea principiului antic „*salus rei publicae suprema lex esto*”, principiu ce se adoptase de școala dreptului natural de odinioară a reînviat azi. Constituțiile mai tuturor țărilor în virtutea utilității publice suprimă individualismul modern, asigurându-i victoria ideii de stat.

În sistemele moderne de drept, dreptul oricărui individ — în sens individual — este asigurat prin faptul că, în limitele legale, fixate în interesul public, individul are posibilitatea să-și desvolte liber puterea, să-și afirme capacitatea, să dobândească proprietăți, iar asupra proprietăților sale să dispună liber, exclusiv după bunul său plac.

Amestecul statului exercitat asupra acestei sfere individuale de drept, în orice împrejurări, înseamnă limitarea libertății conștiente a individului. Sunt circumstanțe în urma cărora statul în baza constituției țării, pentru utilitatea publică și națională este nevoit să aducă multe restricțiuni dreptului de proprietate.

Până acum un an era în vigoare „*Legea p. înființarea oftoilor de închiriere*” din 9 Iulie 1921, care a adus restricțiuni dreptului de proprietate referitor la case, în privința celui mai distinctiv element al său: *jus disponendi*.

Azi avem în aplicare legea rechizițiilor.

Având în vedere caracterul delicat al acestei legi, care în urma utilității publice calcă în sfera drepturilor existente ale unora, ea trebuie aplicată printr-o interpretare fidelă voinței legiuitorului, căutând în spiritul ei un provizorat vremelnic și excepțional.

Dat fiind cazul că azi în părțile alipite funcționează comisiunile mixte de rechiziții, este absolut necesar să cunoaștem în acest scop mai de aproape temeiul de drept și sfera de activitate a acestei instituții.

În linii generale art. 1 din Regulamentul asupra legii rechizițiilor spune: atunci când interesele țării ar reclama, după încuviințarea dată printr'un jurnal al consiliului de miniștri, autoritatea militară are dreptul ca în condițiunile și limitele prescrise de lege și de prezentul regulament, să ceară de la locuitorii tot ceace este necesar pentru apărarea țării.

În baza acestui art. prin jurnalul consiliului de miniștri No. 2435 din 5 Oct. 1923 publicat în Monitorul Oficial No. 152 din 10 Oct. 1923, au luat ființa actualele comisii mixte de rechiziții, a căror scop este, să rechiziționeze locuințe pentru ofițeri, trupă și funcționarii statului din teritoriile alipite.

Acstele comisii sunt recunoscute și de legea chiriilor (Mârzescu) art. 6. ultimul alineat, funcționează după prevederile regulamentului asupra legii rechizițiilor și după instrucțiunile Dl. Ministrului de Interne

și Război în sarcinate de consiliul de miniștri cu aducerea la îndeplinire a jurnalului sus citat și după regl. de locuințe No. 4868 publicat în Mon. Of. 178 din 14. Nov. 1920.

Comisiunile sunt alcătuite în conformitate cu dispozițiunile art. 17, punct. B) a regulamentului asupra legii rechizițiilor, publicat în Monitorul Oficial No. 112 din 27 Aug. 1922 și se folosesc pentru procurarea locuințelor pe seama celor îndreptățiți de următoarele jaloane:

1. Nu se poate rechiziționa locuințe decât pentru acei ce au absolută nevoie.

2. Nu se poate rechiziționa decât de la locuitorii care au disponibilitate și mai ales de la acei cari închiriază în mod obișnuit, căutând a se obține și consimțământul acelora de la care se rechiziționează.

3. Proprietarul imobilului rechiziționat nu poate închiria cu contract locuința, întru cât contractul fiind posterior bonului de rechiziție nu poate fi luat în considerare. În acest caz se va proceda la evacuare.

4. În cazul, când în intervalul de zece zile acordat pentru reclamație, proprietarul va zidi intrarea separată a locuinței rechiziționate, va fi obligat să refacă localul în starea în care se găsea în momentul rechiziției; în caz de refuz persoana în favorul căreia s'a rechiziționat va face aceasta iar costul îl va reține din chirie. (Reg. de locuințe prevede termenul de zece zile în care timp proprietarul obiectului rechiziției are dreptul la contestație și în care timp este suspendată executarea rechiziției însă Regl. asupra legii rechizițiilor art. 6, ultimul alineat prevede că orice reclamațiuni sau contestațiuni referitoare la dreptul de rechiziție sau la modul ei de executare nu suspendă executarea).

5. Nici o atribuire de locuințe nu se face fără încheierea comisiei.

6. Nu se admite rechiziționarea de locuințe pentru particulari.

7. Nu se admite evacuarea proprietarilor sau chiriașilor pentru ca apoi locuințele lor să fie rechiziționate.

8. Rechiziția se aplică numai acelora cari au mai multe încăperi decât nevoile familiei lor.

9. Nu se admite rechiziționarea birourilor comerciale sau profesionale.

10. Nu se admite rechiziționarea decât a unei singure camere pentru funcționarii sau ofițerii necăsătoriți, două camere pentru cei căsătoriți fără copii și trei camere pentru cei cu copii, se mai poate rechiziționa încă o cameră pentru servitori.

11. Nu se admite nici un fel de rechiziție asupra imobilelor clădite după 1921.

12. Nu se admite rechiziționarea apartamentelor sau camerilor pe care proprietarii le obțin judecându-se ani de zile pentru nevoile lor sau ale familiei lor

13. Nu se admite rechiziționarea de locuințe în vederea că ele vor fi atribuite ulterior, ci numai la cereri care trebuiesc satisfăcute de îndată.

14. La rechiziționarea de locuințe se va avea în vedere situația camerilor și anume dacă locuința sau apartamentul este propriu pentru rechiziționare, dacă are intrare separată și dacă nu stânjenește folosința restului locuinței.

15. Comisiunea nu poate interveni între raporturile dintre proprietari și chiriași. (Sensul acestei dispozițiuni este, că nu are dreptul comisia să modifice sau să disființeze printr'o hotărâre a sa vreun raport de drept preexistent.

6. Pentru stabilirea cuantumului de chirie se va avea în vedere leg. și reg. asupra legii rechizițiilor, dispozițiunile legii de prelungire a contractelor și de echitate. (Comisiunea jud. Cojocna aplica în aceasta privința dispozițiunile respective a legii Mârzescu).

17. Hotărârile comisiunii se execută prin organele polițienești.

Acestea ar fi normele, în baza cărora judecă comisiunile mixte de rechiziții. Remarcăm deci că libertatea contractării asupra locuințelor nu este prohibită de nici o normă de drept. Asemenea menționăm că, contractele de închiriere nu trebuiesc încheiate în scris, având ele valabilitate și ca contracte verbale. Pentru o neîndoelnică administrare de probă este însă avantajos, dacă contractul se face în scris și data certă se dă de adm. financiară, unde se prezintă pentru taxare.

L. B. și C.

Jurisprudența

Judecătoria ocolului urban Cluj

Nr. C. 1683-4-1924.

Sechestrarea de către părți a unei creanțe cambiale fără ca să fi ajuns în posesia cambiei. Acțiune de excindere formulată de reclamant. Admisibilitate și ridicarea sequestrului. Motivate. Art. 11, 36 și 80 legea cambială; rea credință.

Sentința

Judecătoria ridică sequestrul

Motivate

Reclamantul a înaintat acțiune în contra părților pentru ridicarea sequestrului judecătoresc referitor la pretențiunea arătată în petiție, din motivul că ea formează proprietatea lui; mai exact zis — deoarece drept de proprietate nu poate exista asupra unei creanțe — în sens juridic, acea i-se cuvine lui. La dezbateri a abstat dela acțiune față de părătul de r. II.

Părătul a cerut respingerea acțiunii, negând afirmațiunile petiției, apărându-se precum sună procesele verbale de sub Nr. 11 ser. 3 și 4.

Judecătoria a admis acțiunea, deoarece:

Părătul a recunoscut, că creanța sequestrată este identică cu creanța cambială, derivată din cambia înacționată sub Nr. 366-924 în fața Tribunalului Cluj și că aceasta cambie se află în posesiunea reclamantului, împrejurare de altcum dovedită de către

reclamant prin prezentarea cambiei originale.

Reclamantul, prin girurile în alb aflate pe cambia prezentată și descrisă în procesul verbal, conform art. 11 și 36 din legea cambială fiind legitimat, este dovedit, că el este proprietarul cambiei.

În cambie fiind un efect (hârtie de valoare), în care creanța este intrupată și soarta ei juridicește legată de hârtie, ca de un lucru principal, față de care creanța este numai un accesoriu; a cărei realizare, — afară de cazul anulării, — presupune posesiunea cambiei: este evident, că creanța sequestrată i-se cuvine reclamantului.

E drept, că conform art. 80 din legea cambială în caz de rea credință și neglijență culpabilă (culpa lata) chiar însuși posesorul cambiei poate fi obligat la predarea cambiei, proprietarul adevărat, — cărei extrădări în speță i-ar corespunde respingerea acțiunii, — dar această rea credință și neglijență culpabilă se referă numai la dobândirea cambiei pe cale nejustă (furt, delapidare, falsificare etc.), sau dobândirea acesteia dela cineva, despre achizitorul cambiei știe (rea credință) sau cu o grijă suficientă ar fi putut să știe (neglijență culpabilă), că n'are drept la transmisiunea cambiei a căror existență nici părătul nu o afirmă față de reclamant; dar sub nici o condiție nu se referă la drepturile de altă natură a terțelor persoane, ca în speță la dreptul părătului.

Ba chiar și de excepțiunea collusionii comise prin indosament ascuns de mandat, — ceace în speță s'ar putea presupune, — ar putea să uzeze (în procesul cambial) numai debitorul cambial.

Natura accidentală susamintită a creanței cambiale rezultă și din art. 80 din legea execuțională, conform căreia în lipsa cambiei sau a deciziunii de anulare suplinitoare, creanța cambială nu se poate sechestra, va să zică drept de amanet nu se poate dobândi asupra ei, precum nu se poate dobândi nici asupra unui alt lucru mobil fără luarea acestuia în posesiune. În lipsa cambiei se poate întâmpla — e drept — sequestru condiționat, dar acesta numai atunci va avea efect, dacă originalul cambiei ajunge în posesiunea urmăritului și se va depozita, sau dacă originalul cambiei se anulează. Dacă acestea nu se întâmplă, sequestrarea condiționată rămâne fără efect. Iar aceasta ineficacitate se începe imediat atunci, când o terță persoană, fie în procedură de anulare, fie afară de această se prezintă ca posesorul cambiei prezentând și cambia, pentru că legea de execuție nu îi dă nici un mod urmăritului — ca atare — de a putea dobândi cambia pentru a-și realiza dreptul de amanet execuțional.

Deci juridic este că sequestrarea creanței din proces este deja acum *eo ipso* nulă, ea nu mai există și astfel respingerea acțiunii ar crea situația absurdă, ca dreptul de amanet execuțional ar exista formal, fără ca părătul să-l poată de fapt realiza.

Nu se poate lăsa de altcum fără obiecțiune, că însăși sequestrarea creanței a fost neregulată, neținând seamă de art. 80 din legea execuțională, ne făcându-se amintire în procesul verbal de execuție, că s'a sequestrat o creanță cambială, și nefiind întrebabil debitorul despre faptul că unde este cambia, ceace dacă s'ar fi întâmplat eventual, imediat s'ar fi putut constata, că ea exista în posesiunea unei terțe persoane, în care caz sequestrarea creanței ar fi trebuit refuzată.

Nu s'a putut lua în considerare nici excep-

juinea părâtului, că reclamantul a achiziționat cambia dela urmăriți cu rea credință, în mod dolos, cu intențiunea, de a-l eluda, deoarece această excepțiune conține elementele unei infracțiuni. Dar, că aceasta ar exista ori nu, nu se poate constata într'un proces de escindere.

De altcum nici o sentință condamnatoare pentru reclamant în privința faptului prevăzut de art. 386 din Cod. pen. nu ar putea reînvia dreptul de amanet, juridic neexistent deja chiar dacă eventual s'a și creat condițional.

Ascultarea martorilor invocași s'a omis ca de prisos.

Dispoziția privitoare la cheltuielile de judecată s'a dat în baza art. 98 al legii de execuție, iar referitor la taxa de sentință, s'a dispus în baza art. 15 al legii XLIII din 1914.

Cluj, la 3 Martie 1924.

Judecător C. Urmösy,

Tribunalul Oradea-Mare

No. C. I. 2519-13-1923.

Aparținerea comunală. Legea comunală XXII-1886: Simpla mențiune din certificatul eliberat de autoritatea în drept, că o persoană a câștigat apartinența comunală, implică în sine că acea persoană avea și calitatea de cetățean maghiar?

Imprejurarea că la 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918 s'a găsea în această calitate îl dă dreptul să se bucure de beneficiul naționalității române prin alipirea teritorială al acelei comuni la Regatul Român? *Soluție negativă.* Deosebirea ce rezultă din legea comunală între apartinența *definitivă*, câștigată de un maghiar și apartinența *provizorie* (condiționată), câștigată de un străin.

Expatrierea, depunerea voluntară a Cauzei Judicium solvi declarate prin acte sub semnătură privată, sunt fapte ce conf. art. 61 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române, constituiesc suficiente probe din care se poate deduce volața neîndoială că a optat pentru o naționalitate străină.

Consecințe: Obligația ca străin la darea cauzei de judecată.

Sentință:

Tribunalul admite în parte cererea Societății părâte și obligă pe reclamantă să dea în 8 zile dela rămânerea definitivă a sentinței o cauțiune de 40.000 (patruzeci mii) lei cu împreună cu cei 10.000 Lei deja depuși să formeze un total de 50.000 Lei, sumă apreciată ca suficientă pentru a garanta deocamdată acoperirea cheltuielilor de judecată și taxelor de timbru, fie în numerar, fie în titluri de valoare libere fiind ambele părți ca tot în termenul de 8 zile să raporteze că au stabilit de comun acord în alt chip modul de garantare.

Cu apel numai pentru reclamantă conf. art. 182 al ult. pr. c.

Considerente:

Având în vedere că înainte de a se trece mai departe la cercetarea fondului cauzei, Societatea părată pe baza art. 180/8 pr. c. a cerut a se obliga reclamanta să majoreze și să dea o cauțiune de 150.000 Lei pentru asigurarea cheltuielilor de judecată și a taxelor de timbru întrucât dânsa e supusă străină (germană) și și-a urcat valoarea procesului dela 125.000 Lei la peste 7 milioane; având în vedere că reclamanta obiectând că nu este supusă germană, ci română își sprijină afirmația sa numai pe certificatul din 22 August 1923 eliberat de primăria comunei Petroasa acest județ, din care s'a constată că dânsa dela 1907 până la 1920 a locuit în această comună,

„unde și-a câștigat apartinența“ fără însă a se lămuri de care apartinență e vorba și deci dacă această apartinență a făcut din reclamantă o supusă maghiară pe care evenimentele din 18 Noembrie 1918 găsiind-o în comuna Petroasa i-a atras prin alipirea teritorială al acestei comunei deplin drept cetățenia română. Considerând că legea Comunală XXII din 1886 prin § 15 arată când și cum o persoană străină poate obține apartinența în o comună, dispoziții din cari s'a desprinde clar că această apartinență are două nuanțe, una cu *caracterul definitivității*, atunci când e dată unui maghiar sau și unui străin, dar care a dobândit naționalitatea maghiară conf. art. 86 legea V: 1812 prin depunerea jurământului de fidelitate și obținerea actului de împământenie: cum de asemenea poate avea și caracterul *de provizorie*, atunci când e dată condiționat, până ce străinul va dobândi naționalitatea maghiară. Această reesă destul de evident și clar din dispozițiile al. ult. la acestui § când se zice: „Primirea în legătura comunală o poate dobândi străinul numai cu presupunerea că va căpăta împământenia în țară, iar comuna poate să-i pule în vedere că-l va primi în legătura sa după ce va fi locuit 5 ani în țară, sau poate să-l primească în legătura comunală sub condiția că va dobândi și împământenia“.

Și cum certificatul în cauză nespecificând nimic mai mult de cât că „a câștigat apartinența“ aceasta nu implică că ar fi câștigat acea apartinență definitivă ce presupune existența cetățeniei maghiare, pentru următoarele motive:

Aceiași Primărie prin certificatul eliberat mai recent adevă la 3 Septembrie 1924 certifică că reclamanta nefiind îndreptățită la căpătarea supușeniei române nu a putut fi trecută pe lista cetățenilor români.

De și la prima vedere s'ar părea că există o contradicție între aceste două certificate eliberate de aceeași autoritate comunală, primul la 22 August 1923, secundul la 3 Septembrie 1924 examinate însă amănunțit, întărește mai mult situația de fapt pe care și Tribunalul a constatat-o, aceea că reclamanta e supusă străină (germană), că apartinența de care e vorba în primul certificat e acea apartinență provizorie și condițională ce a câștigat-o reclamanta până va dobândi împământenia maghiară. Lucru ce nu l'a mai obținut, așa ca efectul apartinenței s'a pierdut, iar alipirea la patria muma a teritorului unde și-a avut apartinența nu a putut să-i folosească spre a deveni supusă română, rămânând tot germană, fapt ce a și motivat netrecerea ei pe listele de cetățeană română conform legii pentru dobândirea naționalității române.

Având în vedere că în afară de aceste considerente ceia ce întărește încă soluția Tribunalului mai sunt și următoarele fapte:

Însă și reclamantă știindu-se supusă străină a consimțit și a dat de bună voie o primă cauțiune de 10.000 Lei.

Mai departe apoi e scrisoarea ei din Magdeburg (Germania) dată la 16 Decembrie 1921, localitate unde s'a născut și unde trăiește și acum dela 1920 când s'a repatriat, prin care arată că a făcut pașii necesari pentru a câștiga cetățenia română, dar că până la finele anului 1922 are tot timpul să se gândească dacă să opteze pentru cetățenia română, întrucât până la această dată (data scrisorii 16 Decembrie 1921) nu s'a putut hotărî, *fiindcă nu are motiv să facă așa ceva*, or aceste fapte conf. art. 6 din legea pentru dobândirea și pierderea națio-

naționalității române, urmează a fi considerate ca acte de opțiune pentru naționalitatea germană, acest text necerând o declarație autentică, ci e destul ca ea să rezulte din declarații sau acte sub *semnătura privată*, sau chiar numai din fapte din care se poate deduce neîndoielnic voința și hotărârea de a opta pentru o naționalitate străină, acte care rămân valabile și au de efect pierderea naționalității române.

Considerând că reclamanta nu face dovadă că a obținut actul de împământinire maghiară, nici depunerea jurământului de fidelitate, știut fiind că conf. Constituției Germane, germanul nu-și pierde nici când naționalitatea chiar dacă ar dobândi o alta conform prevederilor legilor unei alte țări, atât timp cât nu a fost liberată de patria sa de origine, Germania. Considerând în fine că reclamanta a afirmat dar nu a făcut nici o dovadă precum că a declarat apel la Comisia ce funcționează pe lângă Curtea de Apel contra netrecerii ei pe lista cetățenilor români de către primpretorul respectiv așa cum prevede art. 64—65 din zisa lege și art. din regulament, sau la Ministerul de Interne conf. art. 61 în caz când își are domiciliul în străinătate, aceasta afirmație a sa nu poate fi luată în considerație.

În ceea ce privește cuantumul, față de valoarea procesului, a taxelor de timbru, onorar de avocat etc. Tribunalul a apreciat și fixat cauza la 40.000 Lei ce împreună cu ceilalți 10.000 deja depuși, fac nu total de 50.000 Lei, considerați suficienți pentru a acoperi eventualele cheltuieli și taxe de proces.

Pentru aceste motive redactate de Dl. Președintele C. Popovici s'a dat sentința de mai sus.

Tribunalul Cluj

Nr. 3889—8—1923.

Noțiunea de cauză în dreptul civ. Austriac. Art. 865 869 și 878. Lature morală. Art. 916 și aplicarea convențiilor Observanțelor.

Tribunalul Cluj în procesul pornit prin acțiunea înaintată la 21 luna August anul 1923 cu No. 3889 și 3890 de către reclamantul Frații X contra pârâtului Y locuitor în Cluj, pentru 40.000 Lei + 60.000 Lei în baza desbaterei orale terminată la 15 luna Ianuarie anul 1924 a dat în ziua mai jos arătată următoarea

S e n t i n ț ă :

Admite excepțiile ridicate de pârât, scoate din vigoare mandatul de plată cambial etc.

M o t i v e

În contra mandatului de plată cambial Nr. 3889—1923 și 5890—1923 eliberate de acest Tribunal și prin care Y deputat, domiciliat în Cluj, a fost obligat să plătească firmei X suma de 100.000 Lei cu procente de 6% dela 30 Iulie 1923 plus cheltuieli; pârâtul Y a ridicat excepțiuni susținând că a convenit cu reclamantul ca în schimbul sumei de 100.000 Lei să obțină în calitate sa de deputat dela Ministerul Comunicațiilor 500 vagoane necesare acestora pentru exportul a 500 vagoane de lemne obligațiune pe care și-a îndeplinit-o, fapt pe care îl dovedește cu adresele Nr. 8688—922 a Direcțiunii Generale a căilor ferate române și Nr. 18272—1922 a Ministerului Comunicațiilor. A mai susținut ca transportul

lemnelor nu s'a putut efectua deoarece reclamantul nu au depozitat lemnele în gara Gödemesterháza pe numele său care singur putea dispune de permisul de export a celor 500 vagoane de lemne și a negat că ar fi încheiat cu el un contract de transport. A recunoscut primirea celor 100.000 Lei susținând însă ca aceasta sumă l-a fost dată exclusiv pentru procurarea vagoanelor, iar nici de cum pentru efectuarea transportului.

Reclamantul au susținut, ca între X și Y a intervenit un contract de transport în baza cărui această s'a obligat să transporte pentru reclamantul 00 vagoane lemne din stația Gödemesterháza la Jambolia și deoarece aceasta nu a transportat decât 21 vagoane, urmează a restitui suma de 100.000 Lei, minus 4200 Lei, valoarea celor 21 vagoane, reducându-și valoarea acțiunii cu acești 4200 lei; a negat că convențiunea ar fi fost numai pentru obținerea vagoanelor.

T r i b u n a l u l :

Având în vedere ca din actele dosarului, probele administrate și susținerile orale ale părților în fapt a constatat următoarele: Y deputat, obținând un permis personal pentru exportul a 500 vagoane de lemne l-a dat Firmei X. Deoarece acesta însă nu ar fi putut valorifica permisul, care potrivit dispozițiilor legale, nu poate fi întrebuițat de titularul permisului, a încheiat o noua convențiune cu firma reclamanta în baza căreia Y se obligă de a transporta pe calea ferată din stația Gödemesterháza la Jimbolia cele 500 vagoane de lemne în schimbul sumei de 100.000 lei, suma pe care a și primit-o și mai obligându-se că în cazul când nu ar putea sa efectueze întregul transport să restituie câte 200 lei de fie care vagon netransportat. Pentru garantarea restituirii sumei de 100.000 lei în caz de neexecutare, a dat reclamantei 2 cambii de acoperire în valoare 100.000 lei. Această convențiune s'a redactat în scris (a se vedea cuprinsul ei atașat la dosar).

Având însă în vedere ca pârâtul Y a susținut că convențiunea scrisă nu reprezintă adevăratul acord intervenit între părți și că obligațiunea ce și-a luat nu a fost de a face efectiv transportul lemnelor, ci numai ca prin influența de deputat să obțină vagoanele necesare dela C. F. R.

Având în vedere că Tribunalul a găsit această susținere ca adevărată, deoarece, din depoziția martorului X, care în numele firmei reclamante a încheiat convențiunea cu Y s'a constatat că acesta nu s'a obligat nici la încărcarea și nici la descărcarea lemnelor la preluare și predare, obligațiune care cădea exclusiv în sarcina reclamantei și nici nu și-a luat vre-un angajament relativ la garantarea marfei în timpul transportului; că mai mult, reclamanta era obligată la plata transportului pe calea ferată ca și

la plata taxelor vamale; — că așa fiind este evident că sarcina pârâtului era redusă numai la acela de a obține vagoane și a le pune la dispoziția reclamantei în stația de incarcare. În consecință Tribunalul a trebuit să conchidă că convențiunea încheiată de părți nu constituie un contract de transport, care potrivit dispozițiilor art. 393 din codul comercial este actul ce se încheie în scopul de a se transporta marfuri pe uscat, fluvii etc. căci pârâtul neavând mijloace proprii pentru efectuat transporturi și fiind numai „un teolog absolut, fost funcționar la orașul Cluj iar de prezent deputat“ după cum însuși afirmă, lucru cunoscut de reclamantă, nu se poate substitui căilor ferate, singura care își putea lua un angajament în ceea ce privește orice transport care s'ar efectua pe căile sale, mai ales că, după cum mai afirmă pârâtul „în viața lui nu s'a ocupat cu astfel de afaceri“.

Având în vedere ca deci Tribunalul cu atât mai mult a trebuit să ajungă la această concluzie, cu cât în fapt s'a stabilit ca convențiunea de transport nu a fost decât rezultatul înstrăinării permisului de export, deoarece acest permis fiind pe numele lui Y personal, obținut în calitate sa de deputat nu putea fi utilizat de reclamantă, care pentru a-l valorifica trebuia să efectueze transportul pe numele titularului permisului și numai de acela a convenit cu pârâtul de a obține vagoane tot pe numele său, iar ca reclamanta trebuia să depună lemnele în gara de predare tot pe numele pârâtului, eludând în acest fel dispozițiile relativ la prohibirea de a trafica cu permisele de export.

Având în vedere ca potrivit disp. art. 916 din Cod. Civ. dacă o convențiune a fost încheiată numai pentru aparență și se constată ca de fapt alta este adevărată convențiune urmează a se aplica normele convențiunii real stipulate de părți, că așa fiind Tribunalul constatând că obligațiunea pârâtului a fost numai de a procura vagoane urmează a examina dacă această convențiune este sau nu licită și deci a aplica consecințele ce ar rezulta din natura unor astfel de convențiuni.

Având în vedere că potrivit dispozițiilor art. 878 sunt nule convențiunile încheiate când obiectul contractului este ilicit înțelegându-se prin ilicit „ceia ce este special prohibit de legi, sau, cari învederat se opun siguranței și ordinii publice și bunurilor moravuri (art. 26), că așa fiind Tribunalul găsește că faptul unui deputat de a vinde un permis de export care nu poate fi valorizat decât personal și de a se angaja apoi tot în baza calității sale de deputat de a obține prin influența ce i-o dă această calitate, vagoanele necesare, încasând un onorar pentru această influență“ este un fapt ilicit, deoarece faptul său este atât contra legilor cari dispun egalitatea drepturilor tuturor, în ceea ce privește puțința de a beneficia de dreptul de a efectua transporturi pe calea

ferată, cât și contra moralei publice care oprește ca un deputat să-și vândă influența sa, deoarece mandatul ce-i este încredințat de națiune are de scop realizarea binelui obștesc, iar nu realizarea de profituri materiale.

Că așa dar convențiunea fiind „turpis cauza“ ea este nulă în baza art. 878 din codul civil austriac.

Având în vedere însă că nulitatea convențiunilor ilicite nu atrage și restituirea prestațiunii ce s'a efectuat în baza lor — deoarece potrivit dispozițiilor art. 1174 din Codul civil, nu se mai poate cere înapoi ceea ce s'a dat cuiva cu bună știință pentru săvârșirea unui lucru peste puțință sau ilicit, că așa fiind Tribunalul — din moment ce a constatat că obiectul convențiunii părților a fost ilicit nu are a se mai ocupa dacă pârâtul și-a îndeplinit sau nu obligațiunea luată și deci nu mai poate nici obliga pe pârât de a restitui în baza acelei convențiuni suma ce a primit.

Pentru aceste motive Tribunalul a trebuit să admită excepțiunile cambiale ridicate de pârât și să anuleze mandatele dela plata No. 3889/1925 și 3890/1923 obligând pe reclamanta în baza art. 425 din Pr. civ. la suportarea cheltuelilor de proces.

Observațiuni. Am reprodus sentința de mai sus a Tribunalului Cluj pentru a releva atât latura morală care se degajează din această sentință, cât și pentru a evidenția noțiunea de cauză în dreptul civil austriac și român.

Nu voi insista asupra laturei morale. Consecințele le poate trage ori și cine; voi trece deci la partea juridică.

Art. 948 din cod. civ. rom. cere pentru validitatea convențiunilor patru condițiuni: 1. capacitatea de a contracta; 2. consimțământul părților; 3. un obiect determinat; și 4. o cauză licită. Codul civ. austr. sub titlul „condițiuni pentru un contract valabil“ enunță în art. 866, 869 și 878 cari sunt aceste condițiuni — reduse la trei: 1. capacitatea persoanelor; 2. consimțământul adevărat; 3. posibilitatea prestațiunii (obiectului). Cauza deci nu o găsim printre „condițiunile pentru un contract valabil“ — căci dreptul austriac îmbrățișând teoria anticauzalistă a eliminat-o din codul său.

Ce este cauza? Această noțiune a variat. Teoria clasică inspirată în special de Pothier o definea fie sub denumirea de *cauza determinată* (Toullier v. III. p. 103, Demante v. V. pt. 57) în raport cu cauza impulsivă (motivul) fie *ceia ce determină esențial* partea de a contracta (Demolombe v. XXIV. p. 325) adică *cauza finală*, iar Bigot-Préamenu vede în

„causă“ *interesul* reciproc al părților de a contracta (vezi și T. Ionașcu P. R. 1922 partea I. pag. 201) și călci toate, în ultima analiză reduc noțiunea de cauză la scopul contractului. Doctrina mai modernă a dat o altă interpretare noțiunii de cauză și care este de fapt adoptarea teoriei anticauzaliste. După această *cauza* pentru care se obligă cineva în convențiunile sinalagmatice este însăși obiectul prestațiunii ce i-se datorește (vând un imobil pentru ca să pot lua prețul). În contractele unilaterale cauza obligațiunii este faptul deja prestat de către partea devenită creditor și în baza căruia cel ce a primit prestația devine singur obligat (imprumutul, depozitul). Deci atât în contractele unilaterale cât și în cele bilaterale, noțiunea de cauză se confundă cu obiectul prestat și în lipsa căruia obligațiunea ar fi nevalabilă. Excepție dela această regulă fac numai donațiile. Care este cauza în aceste contracte? E voința donatorului de a face o donație (*animus donandi*) care se confundă cu însăși consimțământul.

Cauza în doctrina modernă nu se confundă cu *motivul sau scopul* și acesta nefiind element esențial al contractului nu poate fi luat în considerare, el fiind doar elementul impulsiv, care pune voința în mișcare (am împrumutat o sumă de bani ca să mă duc la băi). Di Cantacuzino, pentru a face distincțiunea între cauză și motiv o numește prima *cauza proxima*, iar pe a doua *cauza remota*.

Deci față de această doctrină modernă atât în codul civil austriac, cât și în cel român, cu toată aparența contrară a textelor, chestiunea se reduce la situații identice. În ambele legiuri lipsa de prestațiune din partea unei părți în contractele bilaterale, sau lipsa prestațiunii deja făcute în contractele unilaterale va face ca contractul să fie nu anulabil ci inexistent. Deosebirea este doar o chestie de probă: Art. 967 c. c. r. presumă existența cauzei (a obiectului) în toate contractele, chiar când nu este expres arătată, pe când c. c. a. nu cunoaște această presumpție și în caz de contestație din partea debitorului — creditorul va trebui să dovedească existența cauzei (Negrea v. III. pag. 88).

Cea mai mare parte a doctrinei române și franceze adoptând teoria cauzei astfel cum a fost arătată mai sus — a redus chestiunea elementelor esențiale ale contractului la cele trei prevăzute de c. c. austr. (Laurent XVI pag. 145 și urm. Baudry-Lacantinerie vol. II. pag. 46, Planiol v. II. p. 343, M. Cantacuzino

p. 318 și urm. 408).

Totuși chestiunea nu este lipsită de dificultăți. Admitând, că obiectul se confundă cu cauza — se poate întâmpla foarte de-a-urmasă obiectul să fie perfect licit și totuși convențiunea să fie nulă — deoarece la baza contractului este o *turpts cauza*, din cauză că scopul pentru care s'a încheiat contractul a fost ilicit. Din acest punct de vedere s'ar părea că noțiunea de cauză trebuie să formeze un element esențial, separat de obiect și care trebuie analizat în mod separat, pentru a se vedea dacă nu contravine disp. art. 968 c. c. r. și 878 c. c. a. Astfel atât jurisprudența română cât și cea formată pe baza dreptului austriac, (Negrea v. III. p. 74) a anulat ca având *scop ilicit* toate contractele relativ la casele de toleranță, de joc etc. precum ar fi închirierea localului, împrumutul pentru exploatare, contractele de furnituri pentru exploatarea casei — în cazul când ambele părți au cunoscut scopul pentru care s'au încheiat contractele. Deci noțiunea de cauză are ca bază în această direcție, elementul psihologic determinant al voinței (T. Ionașcu loc citat) din acest punct de vedere s'ar părea că ambele legiuri admit în mod tacit doctrina clasică, din moment ce cu toată aparența contrară, au consfințit-o în numeroase jurisprudențe.

Art. 778 c. c. a. vorbind despre obiect zice între altele că nu poate fi obiectul unui contract valabil ceea ce e cu neputință s'a îndeplinit, ceea ce e imposibil sau ilicit; iar art. 966 c. c. r. zice că obligația fără cauză sau fondată pe o cauză falsă sau ilicită nu poate avea nici un efect. Art. 5 și 968 c. c. r. și 26. al. ult. c. c. a. dau același definiție noțiunii de ilicit și care nu este decât definiția pe care o dădea și jurisconsultul Papinian:

Atât codul c. a. cât și cel român lovesc de nulitate absolută convențiunile a căror prestațiune este ilicită și opresc valorizarea în justiție a unor astfel de convențiuni. Nu voi face aici enumerare de cazuri de convențiuni isbite de nulitate ca având o cauză ilicită. Atât jurisprudența română cât și cea austriacă este foarte bogată în acest sens. Sentința mai sus reprodușă este un exemplu tipic. În acest caz ne găsim în fața unui obiect ilicit și faptul prestațiunii constituie dealfel după codul penal român delictul zis „trafic de influență“ pedepsit de cod.

În afară de convențiunile declarate nule în baza art. 878, c. c. a. prin art. 879 mai

declară de nule următoarele contracte:

1. Dacă s'a stipulat ceva pentru mijlocirea unei căsătorii. Jurisprudența română însă validează astfel de convențiuni, căci după cum spune Casația profesia de a înlesni căsătoriile, deși nu e prevăzută de lege, însă fiind înțrâtă în moravuri nu este o profesiune ilicită și ca atare cel ce o execută are drept la o plată pentru serviciile ce le face (Cas. I. Decizia No. 3 din 8 Ianuarie 1897).

2. Dacă un medic sau un chirurg face să i-se promită de bolnav o anumită răsplată pentru ca să întreprindă cura. În dreptul român nu este un astfel de text dar o astfel de convențiune va fi anulabilă — deoarece fiind făcut sub constrângere, consimțământul a fost viciat. Art. 810 c. c. r. declară însă de incapabili pe doctorii în medicină, farmaciștii cari au tratat pe o persoană în boala de care moare de a primi ceva prin testament, afară de simpla renumerație și în caz de rudenie. La baza acestei dispoziții este însă grija legiuitorului ca la aceste persoane să nu compeze voiața bolnavului.

3. Convențiunea dintre un avocat și client prin care primul cumpără o cauză litigioasă încredințată lui și pe care dreptul român a lărgit-o prin art. 1309 care dispune că judecătorii, procurorii și avocații nu se pot face cesionarii drepturilor litigioase cari sunt de competența Curții de Apel în care își exercită funcția lor. Pactele zise *quota litis* permise în dreptul maghiar (Negrea III pag. 76) au fost admise și de legea avocaților din Regat din 1907 care prin art. 21 dispunea: „când convenția de onorar cuprinde nu o sumă zisă ci o porțiune din câștigul ce va rezulta din proces instanțele judecătorești îl vor putea reduce în caz de vădită exagerație” iar Curtea de Casație a decis încă din 1897 (Decizia No. 248 din 18 Iunie) că faptul unui avocat de a stipula o „remunerație cuviincioasă ce are a se efectua după terminarea procesului din câștigul realizat” nu constituie o convenție ilicită, rămânând la aprecierea instanțelor de fond de a aprecia determinarea obiectului — adică dacă sub această convenție, de fapt nu se ascunde prohibiția din act. 1309 c. c. r.

4. Convențiunea prin care se înstrăinează moștenirea sau legatul încă din timpul vieții lui decujus; totuși dacă înstrăinarea este interzisă (chiar cu titlu gratuit) renunțarea anticipată, adică înainte ca dreptul să fie deschis, este permisă de art. 551 C. C. a., atunci

când această renunțare se face evident fără condiții în favorul succesorilor de drept.

C. C. r. prin art. 702 și 965 oprește orice pact care s'ar face relativ la o succesiune nedeșchisă, chiar și în cazul când pentru aceasta s'ar obține consimțământul aceluia a cărui succesiune este în chestiune. La baza acestei dispoziții este atât o chestiune de moralitate care oprește de a specula averea unei persoane care nu este încă moartă, cât și o chestiune de pericol, cum zice Laurent, pentru că „o speranță culpabilă poate naște gânduri criminale”.

În dreptul ungar mai găsim legea relativ la uzură în baza căreia sunt nule convențiunile când dobânda stipulată este prea mare, dispoziții inexistente în legiuirea română și din care legea maghiară face chiar o infracțiune ce se rezolvă de instanța penală.

Am văzut mai sus că consecința firească a unei convențiuni a cărei obiect (sau cauză) este ilicit este nulitatea absolută sau mai bine zis o astfel de convențiune este inexistentă și deci nu poate produce nici un efect, căci neexistând cauză, nu există nici obiect (doctrina modernă) și în lipsă de obiect, element esențial al contractului, aceasta este inexistent. Consecințele acestui principiu sunt: 1. Nu se poate confirma sau ratifica o convențiune inexistentă (ex nihilo nihil). 2. Orice interesat poate opune inexistența convențiunii ilicite. 3. Prestațiunea efectuată se poate repeli (cere îndărat) deoarece se deține fără cauză (obiect). Aici însă trebuie să arătăm deosebirea fundamentală dintre dreptul român și cel austriac în această materie. Art. 1174 C. c. a. prevede 2 ipoteze: 1. Când s'a dat cu bună știință ceva pentru săvârșirea unui fapt peste putință sau ilicit — prestațiunea efectuată nu mai poate fi cerută înapoi sub nici un pretext. Deci art. 1174 confirmă această prestațiune ca o obligațiune naturală, care dacă nu poate fi cerută pe calea justiției totuși din moment ce s'a executat nu mai poate fi repeliată. 2. Prestațiunea efectuată dintr'un contract ilicit poate fi repeliată (sine causa) numai în cazul când ea s'a dat aceluia care voia să comită un fapt ilicit și pentru a-l împedea dela el i-s'a efectuat prestațiunea stipulată. În prima ipoteză urmează că dacă ambele părți și-au efectuat reciproc prestațiunile, ele nu mai pot fi obligate la restituire, consimțându-se totuși în acest fel o convențiune inexistentă pentru „turpis causa”. Jurisprudența formată pe baza dreptului austriac a decis

chiar și aceia că justiția nu poate obliga pe acel care a primit o prestațiune pe baza unui contract ilicit de a restitui chiar în cazul când ac sta singur s'ar fi obligat în mod expres la aceasta, căci convențiunea ilicită nu poate produce nici un efect în raporturile dintre părți, cu excepțiile din art. 1174 c. c. a.

Sistemul acesta ni-se pare nelogic și nerăspunzând unei concepțiuni despre o înaltă moralitate, căci este desigur imoral ca cineva să conserve un lucru provenit dintr'un fapt ilicit și totuși justiția să nu-l poată obliga de a-l restitui, având aparența pare-se de a confirma tacit această convențiune; nelogic căci convențiunea fiind inexistentă ea nu produce nici un efect (*ex nihilo-nihil*). Jurisprudența Trib. Cluj, din acest punct de vedere ni-se pare elocventă, căci socotim de imoral ca un deputat care s'a angajat de a face un fapt ilicit să-și conserve totuși răsplata propriei sale turpitudini.

V. P. Pastia
Judecător la Trib. Cluj.

Curtea de Apel Cluj

N. C. 806—13—1922.

Neexecutare de contract comercial. Recunoaștere și opunerea schimbării calității mărfii de către pârât odată cu formularea cererii reconvenționale. Prevalare prin compensație a unei sume rezultată din cauză ilicită. Motivare. Notă.

Sentință:

Schimba în parte sentință Tribunalului respinge în totul acțiunea reconvențională a pârâtei și obligă pe pârâtă să plătească reclamantului 31.229 (Treizeci și una mil două sute douăzeci și nouă) lei 27 bani capital, interes de 5% după acest capital din 1 Octombrie 1920 începând și 3100 (Trei mil una sută) lei cheltueli de apel, din cari 1600 (una mil șase sute) în mâna avocatului acestuia, toate acestea în termen 15 zile sub sancțiunea execuțiunii.

Motiv:

Contra sentinței No. C. 1058—6—921 din 27 Decembrie a trib. Sibiu, a făcut apel reclam. C. Constandache, cerând reformarea acelei părți a sentinței prin care s'a admis numai în parte acțiunea și a se obliga pârâta să plătească și restul de Lei 31.329 bani 27 capital, 5% dobândă de 1 Octombrie 1920 și 3000 Lei cheltueli de apel în 15 zile sub sancțiunea execuțiunii.

Contra acestei sentințe, în partea referitoare la obligarea suportării cheltuelilor procesuale, a mai făcut apel și pârâta, cerând schimbarea sentinței apelate, sistarea speșelor procesuale ivite înaintea tribunalului reciproc între părțile litigante pe baza § 426 p. c. sau să fie obligată pârâta, în cazul cel

mai rău, a plăti o parte din speșele procesuale ce stă în proporție cu suma aceia la care a fost condamnată, obligându-se reclamanta și la plata speșelor apelatorice.

Tot pârâta a mai făcut apel contra sentinței suszise, rectificată însă prin decia trib. No. C. 1058—8—921, prin care a fost obligată și la plata sumei de lei 1503 taxă de sentință, cerând schimbarea acestei părți din sentința rectificată, respingerea cererii reclamantului, sau în cazul cel mai rău, a fi obligată să plătească taxa de sentință, adică 960 lei, parțial nu mai la suma de 68.570 lei.

Relativ la petiția reclamant și la contra petiția pârâtei precum și la starea cauzei și predarea ei decatre părți în senzul și în cadrele primei fraze a art. 2197 p. c.

mai departe, relativ la decursul dezbaterii apelatorice, Curtea se referă la conținutul proceselor verbale dresate în ședința de apel.

II.

Reclamantul prin acțiunea sa introdusă înaintea tribunalului susține că în 30 August și 3 Septembrie 1920 a vândut și predat pârâtei, iar aceasta a cumpărat și preluat mărfurile cuprinse în factura-copie alăturată sub A) în valoare de 1.040.975 lei 75 bani, iar prețul să-l achite până la cel mult 15 Octombrie 1920 integral.

Neplătind nici la termen nici mai târziu întreg prețul de oarece a mai rămas datorare un rest de 100.197 Lei 27 bani, a intentat acțiunea cerând obligarea pârâtei la plata acestui rest, dobândă de 5% dela 15 Octombrie 1920 și toate speșele procesuale în 15 zile sub sancțiunea execuțiunii.

Pârâta la constituirea procesului, a cerut respingerea acțiunii și condamnarea reclamantului la solvirea speșelor. A recunoscut înaintea tribunalului, că reclamantul i-a furnizat marfa cuprinsă în copia-factura alăturată la acțiune, marfă în valoare de 1.040.975 Lei 75 bani, dar conform specificărei ce arată în scriptul pregătitor No. 4, a achitat 941.176 Lei 48 bani mai rămânând de plătit 99.799 Lei.

Din aceasta sumă are dreptul să scadă prin compensațiune 31.229 Lei 27 bani, făgăduiți de reclamant ca provizion lui Friederik Keul și ca dată de către acesta din urma pârâtei, rămânând astfel aceasta datorare cu 68.570. Dar și aceasta sumă ar fi debitată, numai dacă marfa livrată de reclamant ar fi corespuns condițiilor comandaiei. Vasilina comandată însă a fost de o calitate (vasilină americană) iar reclamantul i-a predat untură comună de parafină.

Prin urmare, nici aceasta sumă de 68.570 Lei nu datorește reclamantului, dimpotrivă, scăzând costul vaselinei de 80.000, reclamantul îi mai datorește pârâtei 11.430 pentru care suma introduce cerere reconvențională, cerând obligarea reclamantului la plata acestei sume, 5% interese dela data intentării

acțiunii și toate speșele procesului.

Tribunalul prin sentința atacată a respins acțiunea reconvențională a pârâtei ea și excepțiunea bazată pe calitatea necorespunzătoare a vaselnei furnizată de reclamant.

A admis însă excepțiunea de compensațiune cu privire la provizionul de 31.229 Lei 27 bani, obligând astfel pe pârâtă la plata a 68.570 Lei și acc.

III.

Având dar în vedere apelul reclam. în cadrele procedurii de apel urma a se decide dacă este sau nu fundată excepțiunea de compensație a pârâtei, cu privire la cele 31.229 Lei 27 bani.

Reclamantul la tribunal a tăgăduit, că el ar fi promis „provizion” lui Fr. Keul și susține — ipotețic — că chiar dacă ar fi existat o asemenea promisiune, ea este pătată de turpitudine (turpis causa), deoarece Fr. Keul este Directorul pârâtei, astfel chiar identic cu pârâta și ca atare este o imposibilitate să ofere cumpărătorului provizion, fiind în contradicție acest fapt cu uzanțele și bunul simț comercial.

Ceva mai mult, dacă față cu Fr. Keul, acest provizion nu este opozabil reclamantului, „a fortiori” nu-i este opozabil față de pârâtă, care nu se poate prevala de niște drepturi ale Directorului ei, drepturi contestate și având obârșia unei „turpis causa”.

La desbaterea în apel din 13 Februarie reclamantul apoi a precizat afirmațiunile sale, recunoscând că la promis directorului Keul 3% după prețul de vânzare însă nu ca provizion ci ca *onorar* dar numai după încheierea vânzării și numai pentru cazul dacă el ca director al firmei pârâte ar face ca el reclamantul se primească la termen plata integrală a prețului de vânzare, celace însă nu s'a întâmplat și astfel nu s'a împlinit condițiunea, cu care el promisese onorariul.

Directorul administrativ al firmei pârâte, Friederich Keul audiat ca martor a declarat, că în adevăr el a comandat personal mărfurile prevăzute în factura reclamantului în valoare de 1.040.975 Lei 75 bani și că cerând o primă dată, o reducere a prețului mărfii în favorul firmei, reclamantul a refuzat. În urmă a convenit cu el prin o convențiune verbală de a-i acorda lui personal o proviziune de 3% după prețul mărfii comandate.

„Vorba a fost între noi, continuă martorul, ca din partea firmei să se facă plata în sumă integrală iar reclamantul îi va plăti proviziunea separat în numerar. Deoarece până la 30 Septembrie 1920 reclamantul primise numai o parte din prețul de cumpărare, posibil pentru a nu retrage proviziunea mea din acela, mi-a adresat scrisoarea din 30 Septembrie 1920 pe care primind-o” martorul a cedat pretențiunea sa de provizion pârâtei și la 2 Octombrie a și înregistrat cesiunea în cărțile firmei pârâte, adică a debitat contul reclamantului în registrele pârâtei cu suma de

31.229 Lei 27 bani corespunzător proviziunii de 3% asupra valorii facturii.

Înaintea Curței, față cu cererea pârâtei, în ședința dela 2 Octombrie 1922 s'a ordonat ascultarea martorului „Friederich Koneith director General al pârâtei și s'a obligat pârâta să prezinte un extras depo cărțile comerciale în cari s'a trecut creanța de 31.229 lei 27 bani provenita din „provizion” iar în ședința de azi, Curtea a audiat sub jurământ pe martorul Fr. Koneith care a declarat că știe că Fr. Keul, a cumpărat acea marfă într'o cantitate mai mare dela reclamantul inginer Constandache. Reîntorcându-se dela București, a auzit despre acea cumpărare care nu i-a plăcut de loc fiind prea scumpă. Atunci Fr. Keul i-a spus că va avea încă o întrevvedere cu reclamantul și atunci va încerca să obțină ceva scăzământ din prețul de cumpărare. Nu peste mult i-a comunicat Fr. Keul că el a obținut dela reclamant o proviziune de 3%. Data nu o știe când Keul i-a comunicat, știe însă atât că atunci, momentan i-a comunicat după ce a avut întrevvedere. Vânzarea cumpărarea a fost deja perfectă și numai după acela a obținut proviziunea preținsă de mai sus, la cât timp nu știe.

Pârâta prezintă registrele sale comerciale pentru a dovedi că provizionul a fost cedat pârâtei la 2 Octombrie 1920 iar *Directorul Keul* în persoană la invitarea președintelui Curței declară ca, act despre această cedare n'a făcut, deoarece el *numai formal și-a stipulat această proviziune dela reclamant pe seama sa*, de fapt a exoperat-o pentru firma pârâtă.

Atât pârâta cum și Fr. Keul a mai recunoscut că convenția referitoare la cele 3% făgăduite lui Fr. Keul a intervenit între acesta din urmă și reclamant, după încheierea vânzării.

Din registrele prezentate de pârâta firmă, Curtea a constatat că contul reclamantului la pârâtă este debitat din ziua de 2 Octombrie 1920 cu suma de 31.229 lei 27 bani.

Constatăndu-se astfel în fapt ein recunoașterea chiar a reclamantului că dânsul într'adevăr a făgăduit lui Fr. Keul 3% din prețul mărfurilor vândute pârâtei, pentru resolvirea pricinii este a se cerceta în fapt ca între ce condițiuni s'a făcut această promisiune de către reclamant.

Asupra acestui punct, având în vedere că atât din recunoașterea pârâtei cum și din depoziția a însăși martorului Keul, Director al firmei pârâte, se constată că promisiunea de 3% i-a făcut-o reclamantul după încheierea contractului de vânzare a mărfii astfel ca nu i probabil ca această sumă să i-se fi promis martorului Keul ca *provizion* deoarece provizionul (sau cu alte cuvinte taxa de intermediare) este plata sau onorariul intermediatorului, adică a persoanei care mijlocește încheierea unui contract între alte două persoane și care plătește i se făgăduiește lui în vedere beneficiului pe care sperează

a-1 realiza partea, prin care intermediatorului i-a da aceasta însărcinare,

ca astfel orice provizion se stabilește *mai înainte* de încheierea contractului, căci după efectuarea lui nu mai existau cauze nu mai subsista interesul pentru care s'ar da acest provizion, deoarece după încheierea unui contract nu mai este nevoie de intermedierea și colaborarea unei terțe persoane la încheierea contractului.

Apoi, din cele cuprinse în scrisoarea No. 5. cu data de 30 Septembrie 1920, se constată că reclamantul roagă pe Keul ca suma promisă lui, la efectuarea plății valorii mărfurilor vândute, Keul să nu o rețină ci să consimțea ca reclamantul să o plătească mai târziu apoi, tot din aceasta scrisoare rezultă impresiunea ce Curtea are că, este vorba despre o făgăduință făcută *personal* lui Keul, altfel că trebuie ca pentru acesta făgăduință, Keul să se fi obligat la un serviciu către reclamant, căci astfel nu se poate concepe ca reclamantul după încheierea vânzării, când deja i-și asigurase un beneficiu rezultând din vânzarea contractată, ca el să renunțe la o parte din acest beneficiu în favoarea lui Keul, fără de a-și stipula un serviciu de către Fr. Keul.

Considerând că din recunoașterea părții cum și din scrisoarea anexată sub D) se constată în fapt ca prețul de vânzarea mărfurilor urma să i-se plătească reclamantului de către părta până la 1 Octombrie 1920, considerând că felul cum reclamantul își motivează făgăduința făcută lui Keul este acceptabil și convingător deoarece pentru un comerciant este de mare însemnătate încasarea creanțelor la scadența din diferite motive bine cunoscute,

că astfel întredăvăr exista un interes care pe reclamant îl putea determina că după încheierea vânzării să-i promita lui Keul un onorar,

Că deși martorul Fr. Konerth declară că după ce el, ca director General a dezavuat aceasta vânzare găsiind-o făcută prea scumpă, și că dupece Keul i-a răspuns că va încerca o micșorarea a prețului și că în urma, după câte va zile, Keul i-a raportat cumcă reclamantul i-a promis un provizion pe care-l va reda firmei totuș aceasta declarațiune a martorului Konerth, nu este concludență deoarece nu exclude că F. Keul a obținut promisiunea dela reclamant înainte de a vorbi cu Fr. Konerth și că văzându-se dezavuat de șeful seu, a recurs la singurul mijloc de a se acoperi față de firma pe care o reprezenta în această vânzare și i-a cedat procentele de 3% obține pentru el personal că în chiar cazul dacă Keul a cerut reducerea prețului numai după reproșurilor primite dela Fr. Konerth rămâne incontestabil că reclamantul nu renunță la cele 3% fără de ași stipula un contra serviciu,

Din toate acestea, Curtea a găsit că sunt verosimile afirmațiunile reclamantului și'n consecință, pe

temelul art. 368 p. c. a ordonat ascultarea sub jurământ a reclamantului pentru complectarea începuturilor de dovadă rezultate din cele de mai sus, pe cari reclamantul le-a confirmat din nou și le-a și întărit prin jurământul seu.

După care, în urma prestării jurământului, Curtea și-a format complex convingerea și a stabilit ca stare de fapt cumcă reclamantul a promis suma în schimbul serviciului, adică unui echivalent ce Fr. Keul trebuia să-i facă și anume că el director administrativ al părții se facă ca reclamantului într'adevar să-i se plătească până la 1 Octombrie 1920, integral prețul mărfurilor vândute părții.

Iar având în vedere că nu este controversat cumcă, firma părții n'a plătit la termen prețul celace se dovedește prin intentarea acțiunii, deci nu s'a îndeplinit, condițiunea cu care reclamantul a promis cele 3% lui Keul și ca atare, nici acesta nici firma părții nu-i poate prelinde plata celor 3% întrucât firma părții este cesionara drepturilor lui Fr. Keul și deci în această calitate reclamantul îl poate opune aceleași excepțiuni că și lui Fr. Keul.

Că dar aceasta compensațiune încercată de părta firma, nu poate fi primită de Curte și'n consecință s'a admis apelul reclamantului schimbându-se în parte sentința tribunalului conform dispozitiivului.

IV.

Dar nici ipoteza susținută de Fr. Keul cumcă aceste 3% procentele sunt provizionul lui promis de reclamant nu este admisibilă compensațiunea invocată de părții.

Conform celor dezvoltate sub IV natura de „provizion“ a sumei făgăduită de reclamat se poate concepe numai pentru cazul dacă acea i-sa făgăduit lui Fr. Keul înainte de încheierea vânzării.

În acest caz însă având în vedere că Fr. Keul este Directorul administrativ al întreprinderilor firmei părții. În această calitate el trebuie să-i presta serviciile sale pentru care este plătit. În toate operațiunile pe cari le face în numele firmei, Directorul trebuie să lucreze exclusiv pentru înflorirea firmei al cărei reprezentat este.

Orice act ar săvârși, orice operațiune ar încheia pentru și în numele firmei trebuie să poarte caracterul prestațiunii și să profite firmei.

Dacă la efectuarea, Directorul general convine să-i se acorde lui personal un provizion, cu aceasta păgubește firma, căci marfa este scumpită fiind încărcat prețul ei cu provizionul acordat Directoratului General, cunoscut fiind cumcă vânzătorul înglobează în preț și cheltuielile accesorii între cari este și provizionul intermediarului.

Așa, că în realitate, provizionul îl plătește firma și nu vânzătorul și în cazul concret, Directorul încasează dela firmă, în afară de retribuțiunea sa și pro-

vizionul ce nu-i compete și de aici reiese și caracterul ilicit al provizionului pretins de Fr. Keul recte firma pârâtă fapt prohibit de lege și reprobabil și de morala publică adică de moravurile și ideile ce constituiesc temelia vieții comerciale și sociale.

Fiind astfel stipulațiunea provizionului un act ilicit, acest caracter al său este opozabil atât lui Fr. Keul cât și pârâtei cesionare și nebucurându-se de asistență judiciară nu poate fi validată nici pecalea compenzației.

S'ar putea obiecta cumcă Fr. Keul cesionând provizionul de 3% firmei ce reprezenta, prin chiar acest fapt, firma n'a suferit nici o păgubă, dimpotrivă a fost avantajată.

Această obiecțiune nu este întemeiată, deoarece caracterul ilicit al unui act se consideră în momentul încheierii lui și nu ulterior, regula aceasta fiind de strictă aplicațiune după cum aproape unanimitatea doctrinei și jurisprudenței o confirmă. Orice schimbare a caracterului ilicit ulterior survenită, rămâne în speranță și nu ridică viciul actului pătat astfel dela obârșla lui.

Acel document, ce a avut caracterul ilicit în momentul confecționării lui, acest caracter inerent îi păstrează, fiecă uiterior a dispărut cauza care hotărăște caracteristica lui, știu că nu a dispărut, actul tot viciat rămâne.

De acela Curtea a trebuit să se pronunțe conform dispozițiunii.

Cheltuielile de judecată sunt bazate pe disp. art. 425 pr. civ.

Cluj, la 13 Februarie 1923.

(Sentința ramasă definitivă prin confirmarea totală de către Înalta Curte de Casație Dec. No. 195 din 1924).

Nota. Chestiunea cauzei este o problemă vastă care trebuie cercetată cu deamănuntul. Ea nu poate fi dezlegată numai pe baza C. C. A., fiind decizive în această chestiune și alte legi ca d. ex. Regul. c. Cărților Funduare și Codul de proced. civilă.

În ce privește proc. civ. marele Krainz ia drept bază la tratarea acestei chestiuni art. 127 din vechea pr. c. Asemenea trebuie cercetat legătura cu chestiunea cauzei a art. 129 pr. c. actuală. Jurisprudența maghiară se ocupă destul de des cu această chestiune. Din C. C. A. se poate conchide mult și mai ales articolele ce se referă la dobândirea drepturilor reale trebuie cercetate. Este sigur d. ex. că pentru cesiune nu se cere cauză (art. 1392, 1395 C. C. A.) pe de altă parte art. 54 reg. Cărților Funduare cere cauză pentru toate transmisiunile drepturilor etc.

În dreptul în vigoare în Ardeal găsim de repetate ori obligațiunii *per indlscretam causam*; d. ex. Codul de Comerț în art. 291

etc.; însă astfel de obligațiuni sunt valabile și când nu se referă la fapte comerciale d. ex. când un necomerciant eliberează un bonu la ordin. A se mai confrunța art. 861, 864, 1001, 1426 C. C. A.

Pentru această vastă și grea problemă juridică confr. Zsögöd Benő în Fejezetek I. 81—87.

Red.

Înalta Curte de Casație și Justiție

Secțiunea II-a

Dosar Nr. 3528—1923

Deciziunea Nr. 350—1924

Legea speculei. Dacă condamnatul la amendă și închisoare este obligat a depune la înaintarea apelului și amenda art. 34 și 36 legea speculei. Proces verbal necomplet. Constituirea instanței cu procuror și citarea învinutului la judecarea afacerii de către instanța penală. Art. 331, 332 pr. p. din Ardeal 302 și 304.

S'a luat în cercetare cauza: delict de speculă contra acuzatului Avram Ancsel.

Se constată că în cauza prezentă Jud. de Ocol Teaca a dat sentința Nr. P. 2114—1923 care fiind apelată de acuzat Trib. Cluj a dat sentința Nr. Sp. 5273-9—1923.

În prezența Dlui Avocat Dr. Ioan Rachitan pentru acuzat:

S'a ascultat raportul d-lui Consilier St. Bonea.

S'a ascultat avocatul acuzatului pentru admitere și dl. Procuror Dr. S. Popp în concluziuni pentru trimiterea cauzei pentru a fi judecată din nou:

Curtea

Asupra recursului în nulitate introdus în termen de Ancsel Avram în contra sentinței Nr. 5273 din 12 Decembrie 1923 a Tribunalului Cluj prin care respinge apelul ce numitul recurent a făcut în contra sentinței Nr. 2114-3 din 26 Octombrie 1923 a Judecătoriei Ocolului Rural Teaca.

Având în vedere, că prin aceasta din urmă sentință Ancsel Avram a fost condamnat în baza art. 8 din legea speculei ilicite la 6 luni închisoare corecțională și 20.000 lei amendă, sentința pe care condamnatul a atacat-o în termen cu apel fără a alătura și dovadă de plată amendei. Ca Tribunalul Cluj prin sentința atacată prin recursul de față a respins acest apel, deoarece ce apelantul Ancsel Avram nu s'a conformat dispozițiilor art. 32 al 6 din legea speculei ilicite, care prevede ca apelul făcut de parte condamnată nu s'ar fi primit dacă aceasta nu va alătura dovada de plata amendei la care a fost pedepsit.

Având în vedere că recurentul cere casarea acestei sentințe pe motivul că Tribunalul a interpretat greșit dispozițiile art. 32 din legea speculei, susținând că decaderea ce rezultă din acest text de lege urmează a-și găsi aplicațiunea exclusiv în cazul când pedeapsa aplicată este numai amenda iar nu și în cazul când pe lângă amenda s'a pronunțat și închisoare cum este în speța.

Ca în acest din urmă caz conform codului

penal rămas în vigoare în Ardeal, închisoarea fiind o pedeapsă principală iar amenda o pedeapsa secundară apelul fiind îndreptat în prim rând în contra pedepsei principale, Tribunalul — după susținerea recurentului —, a violat legea când a refuzat a intra în cercetarea lui, declarându-l înacceptabil.

Având în vedere că din cuprinsul art. 32 al 6 combinat cu art. 34 din legea speculei ilicite, rezulta ca ori de câte ori pedeapsa pronunțată de prima instanță este și amenda, primirea apelului făcut de condamnat este condiționată de executare prealabilă a pedepsei prin consemnarea amendei, independent de faptul dacă prima instanța a mai pronunțat prin aceasta sentința în contra înfractorului și pedeapsa închisoarei art. 32 al 6 din lege nefăcând nici o distincțiune în aceasta privință, iar art. 34 nu face decât să confirme acest principiu pus de legiuitor și în cazul când pedeapsa aplicată este închisoarea și amenda împreună cum este în speță, lămurind că în asemenea împrejurări în urma apelului declarat de condamnat executarea nu va fi suspendată în ce privește amenda ci numai în ce privește pedeapsa privativă de libertatea.

Considerând că este lipsită de temei juridic distincțiunea ce recurentul căută s-o facă susținând că conform codului penal în vigoare în Ardeal, închisoarea fiind considerată ca pedeapsă principală, iar amenda ca pedeapsa accesorie, și întru cât apelul sau se referă în primul rând la pedeapsa principală trebuie a fi primit. În adevăr aceasta distincțiune nu mai poate subsista, față de dispozițiunile precise ale unei legi speciale posterioare codului penal (art. 32 și 34 din legea speculei) care deroagă de la principiile dreptului comun, atât din vechiul Regat cât și din Ardeal, referitor la aceasta materie.

Ca astfel fiind recursul în nulitate bazat pe acest motiv căută a fi respins ca neintemeat.

Având în vedere însă, că această Inalta Curte examinând din oficiu lucrările aflate la dosar, constată că judecătoria de ocol, judecând în prima instanță aceasta cauza a pronunțat o hotărîre casabilă din cauză că nu a ținut seamă de următoarele dispozițiuni ale legii prevăzute sub pedeapsa de nulitate:

1. Nu a dresat proces verbal asupra dezbaterii principale care să cuprindă toate arătările prevăzute în mod expres sub sancțiune de nulitate de art. 331 proc. pen. proces verbal pe care legea art. 332 al 2 P. p. declară că fiind singurul instrument probatoriu a celor petrecute la dezbateria principală și pe care în mod exclusiv instanța de fond e datoare a și întemeia și motiva sentința ce o pronunță.

2. Dezbateria principală s'a ținut fără prezența delegatului parchetului, imperios cerut de lege, nulitatea de formă prevăzută de art. 384 punct 6 P. p. ce urmează a fi luată în considerare din oficiu (art. 394 alin. ultim.)

3. Fiind vorba de o infracțiune considerată delict ce se pedepsește cu pedeapsa închisoarei corecțională, conform art. 540 și 302 P. p. dezbateria principală nu se poate ține în absența acuzatului ci urma că judecătoria să amâne procesul conformându-se dispozițiunilor art. 540 alin. 1 P. p. text de lege rămas în vigoare în Ardeal, întru cât nu a fost aprobat sau înlocuit cu alte norme de procedură prin noua lege asupra speculei ilicite.

Prin urmare subsistă deasemenea nulitatea prevăzută de art. 384 punct 6 și alin ultim al aceluiași articol.

Având în vedere că recursul acuzatului nefiind respins pentru vre unul din motivele arătate în art. 30 alin. 1 Nov. P. p. cele trei motive enunțate mai sus arătate conform art. 36 Nov. P. p. pot fi luate în considerare din oficiu de aceasta Inalta Curte, fiind loc a pronunța din oficiu casarea ambelor sentințe a instanțelor inferioare și a trimite dosarul judecătorei de ocol a proceda din nou la judecarea cauzei cu psza tuturor formelor prevăzute de lege.

Pentru aceste motive în numele legii respinge ca nefondat recursul în nulitate întoduz de Ansel Avram în contra sentinței Nr. 5273-9—1925 a Tribunalului Cluj.

Caseaza din oficiu sentințele Nr. 2114-3—1925 a Judecătorei de Ocol Teaca și Nr. 5273-9—1925 a Tribunalului Cluj.

Observațiune. Speța despre care tratează Deciziunea Inaltei Curți, a mai fost discutată în coloanele acestei reviste („Ard. Juridic“ No. 1—1924), când publicându-se sentința Tribunalului Cluj, asupra acestei chestiuni, ea a fost însoțită de o notă a dlui V. M. Dimitru, destinsul consilier și director al acestei reviste, prin care d-sa a criticat punctul de vedere al Tribunalului, expus în motivarea subsemnatului.

Chestiunea fiind adusă în fața Inaltei Curți și aceasta discutând speța: cazul contravenientului pedepsit de prima instanță cu amendă și închisoare, consacră principiul stabilit de Tribunal și anume că și în acest caz admisibilitatea apelului în întregime este condiționat de consemnarea amenzel, în conf. cu art. 42 al 5, ca și în cazul când s'a aplicat numai amenda.

Legea speculei este nu numai o lege specială în înțelesul obișnuit al cuvântului și care atrage deci o strictă interpretare a ei, acolo unde dispozițiile prevăd expres cazul; dar este o lege specială și prin întregul ei conținut, adică prin scopul pe care legiuitorul la urmărit. A nesocoti acest scop, este a suprima însăși efectul legii și a înlătura rezultatele pe care legiuitorul le-a voit în-

diate, exemplare. Dintre aceste dispozițiuni sunt și cele cuprinse în art. 32, relativ la admisibilitatea apelului, derogându-se cu totul dela dreptul comun. Deci atunci când este a se interpreta legea speculei, nu vom recurge nemijlocit la principiile dreptului comun, ci vom recurge la principiile derogatorii care se degajează din însăși această lege. Și după cum observă Înalta Curte, „art. 32 și 34 din Legea Speculei derogă dela principiile dreptului comun, atât din vechiul Regat, cât și din Ardeal în această materie“. Credem că asupra acestei chestiuni nu mai poate fi discuție și noi avem doar satisfacția de a vedea punctul nostru de vedere împărtășit de Înaltă Curte.)

Acolo unde însă nu ne unim cu părerea Supremei instanțe este în acea parte a Deciziunii unde susține că în materie de speculă prezența acuzatului este absolut necesară, motivându-și opiniunea pe baza art. 540 din Pr. p. în vigoare în Ardeal. Să fie oare acesta sistemul prevăzut de legiuitor? Susținem că asupra acestei chestiuni legea nu este atât de defectuoasă încât să dea naștere unei controverse. Pe lângă că prin această s'ar înlătura scopul urmărit, dar argumentele de text sunt hotărâtoare:

1. Art. 29 dispune că la termenul fixat instanța poate amâna judecarea numai dacă „*învinuitul prezent*“ cere un termen pentru a-și putea pregăti apărarea; deci în cazul când învinuitul ar fi absent, judecata nu se va amâna și se va face și în lipsă. În continuare același articol prevede că noul termen, în caz de amânare, se dă în cunoștința părților, fără a fi nevoie de citație și *în ori ce caz* afacerea se va judeca în termen de 5 zile, deci fără putință de amânare. Cum s'ar putea face aceasta dacă prezența acuzatului ar fi absolut necesară? Atunci ar fi nevoie de o nouă amânare și judecătoria ar trebui să ia măsuri pentru aducerea învinuitului pentru o nouă desbatere. Dar art. 29 nu mai acordă dreptul la o nouă desbatere și dispune că *în ori ce caz* afacerea se va judeca la al doilea termen. Iată deci că acest articol, deși nu o spune expres, dar spiritul lui este categoric și el ne arată că instanța va judeca

*) Cu toată aparența și motivarea Înaltei Curți rămânem totuși la părerea la care se referă autorul. Când a hotărât astfel Înalta Curte a fost cum bine se observă inconsecvență. Cum? Odată se ține seamă de procedura penală în vigoare în Ardeal și altă dată nu? Ori legea speculei alcătuită în spiritul procesual din regat este a se aplica strict în sensul prescripțiilor ei în totalitate ori conform principiilor este a se ține seamă la aplicarea ei în Ardeal de procedura penală și dr. penal în vigoare aci și oare nu se pot desfilata pro parte prin legea specială. (Vezi și articolul nostru Ard. Jur. din 1 Nov.) V. M. D.

neapărat și în lipsa acuzatului și lipsa lui nu va da loc la amânare.

2. Această e cu atât mai adevărat, cu cât, atunci când e vorba de citarea învinuitului, art. 29 al 2 ne spune „*dacă învinuitul nu se găsește de față* (ar trebui să i se dea mandat, dar nu...) el va fi citat conf. al 2 art. 28, adică pe cale administrativă, conf. art. 68 Leg. Jud. de Ocoale“. De mandat de aducere nu se vorbește nicăiri.

3. Art. 32 vine ca un argument întăritor; el precizează: contra hotărârei nu există drept de opoziție. Se știe că opoziția în dreptul penal român e calea de atac dată ori când în lipsa învinuitului; iar art. 33 vine cu ultimul argument: el dispune că atunci *când acuzatul a lipsit delu desbatere*, hotărârea îi va fi comunicată și termenul de recurs va curge dela comunicare. Care ar fi aplicația acestui text, dacă am zice că totuși prezența lui este absolut necesară?

Atunci concluzia logică care se degajează din aceste texte, este că în materie de speculă judecata se poate ține și fără prezența învinuitului și deci disp. art. 540 din Pr. p. sunt abrogate în această materie de art. 29, 32 și 33 din Legea speculei. Dealtfel scopul urmărit de legiuitor în ceea ce privește procedura a fost: rapiditatea, suprimarea unora din căile de atac, (termene scurte și limitate, eventual judecarea imediată pe baza legii micului parchet, fără opoziție deci și fără justificare). Cum s'ar ajunge la acest scop dacă am lăsa puțința învinuitului de a nu se prezenta, a se feri pentru a amâna desbaterea? Nu am ajunge — adoptând soluția Curții de Casație — să distrugem toată economia legii și să menținem texte cari sunt în flagrantă contradicție cu textul legii?

Iată argumentele care ne fac să fim în desăcord cu Deciziunea Înaltei Curți și consecvenți acesui principiu găsim că în acest caz și al II-lea motiv de casare, ridicat din oficiu, devine neintemeiat, căci, învinuitul lipsind, procesul verbal de ședință nu va mai putea cuprinde datele sale personale, susținerile și apărarea sa și deci lipsa lor nu va mai putea fi un motiv de nulitatea procesului verbal. Sentința Judecătoriei de Ocol a trebuit cu drept cuvânt să fie anulată din cauza de viciu de constituire a instanței (lipsa procurorului), deoarece modul de constituire a instanței nu a fost modificat cu nimic de Legea speculei.

Arătăm însă în altă parte (Jurisprudența

generală No. 10—1924), că în lipsa unui text contrar revizuirea este admisibilă și chiar suspendarea pedepsei, deși aceasta poate ar depăși intenția nemărturisită a legiuitorului.

Totuși o observație se impune: Legiuitorul care confecționează legile pentru întregul ținut românesc nu trebuie să ignoreze cu atâtă perseverență existența legislațiilor provinciale, diferite de a vechiului Regat, pentru a nu mai da loc la controverse foarte greu de rezolvit. A făuri legile numai în spiritul legislației române, este a făuri o legislație necompletă, cu dificultăți în aplicare, care adesea exclud însuși scopul imediat. Nu aceasta poate fi o bună legislație. Și pentru că am vorbit de opoziție, mai semnalez aici o controversă cu caracter de șaradă, culeasă de data această din legea chiriilor: Art. 32 din acea lege spune că hotărârile se vor da fără drept de opoziție, iar alin. al 2-lea din art. 33 dispune că în ținuturile în care dreptul de contestație la executare nu există, căile de atac extraordinare (opoziție, justificare, reintegrare) vor curge dela comunicare. Dacă nu există opoziție, cum poate curge termenul ei? Să fie totuși opoziție? Dar textul zice precis că nu este! Iată ceva greu de rezolvit.

V. Pastia,
Judecător Trib. Cluj.

Conferințele Baroului Cluj

Două mentalități în Justiția română

— Conferința d-lui avocat Valeriu Roman —

Întâmpinarea a făcut să aflu că Baroul din Cluj a organizat un ciclu de conferințe pentru membrii săi. M'am dus cu stiala celui care nu are altă calitate decât amabila invitație a conferențiarului. N-am regretat, căci a trebuit să constat că la Barou să discută chestiuni extrem de interesante. Am plecat numai cu o nedumerire: de ce oare la aceste conferințe nu s'ar invita și magistrații? Cred doar că ele nu au caracterul ședințelor secrete ale Tribunalului unde o prea mare publicitate ar leza morala publică sau pe cea privată! Ar fi putut fi invitați cel puțin ca o datorie de reciprocitate, căci mi se pare că avocații au fost invitați la conferințele organizate mai acum doi ani la Curtea Apel. Ar fi de altfel singurul mijloc pentru un schimb efectiv de idei.

Dintre aceste conferințe d-lui avocat Valeriu Roman în ziua de 5 Noembrie a. c. a dezvoltat subiectul: *Două mentalități în Justiția română*. Trebuie să fim recunoscători d-lui Roman că a avut curajul de a aborda această chestiune. D-sa plecând de la o constatare de fapt foarte întemeiată — opinunile spuse și defavorabile pe care Juriștii ardeleni și cei din vechiul regat le-au avut despre alții, constată că această opinie este datorită nu anșpății personale, nici deosebitelor vederi politice, ci este consecința a două mentalități diametral opuse: „este vorba de spiritul româno-francez de o parte și spiritul maghiaro-german de altă, care și în Justiție — ca și pe alte țărâmură — se deosebește atât de mult unul de altul.”

Acest spirit diferit s'a tradus în special în legislațiile provinciale, după cum e vorba de vechiul regat sau de Ardeal și a reușit să formeze și concepții diferite a modulul de interpretare a legilor. Juriștii vechiului regat sunt deprinși cu o interpretare largă, în care spiritul legii și intenșunea urmărită de legiuitor are o influență precumpănitoare și unde jurisprudența decl este mai variabilă în raport cu viața. Judecătorul este un arbitru imparțial al dulelului judiciar ce se desfășoară înaintea sa și dreptul sau de intervenție în proces este limitat. De acela avocații au rolul unei dezvoltări doctrinare deosebite a chestiunii și ceea ce desbate în deosebi este chestiunea de drept și nu cea de fapt. Opus acestui sistem este mentalitatea formată de spiritul germano-maghiar în care legile — foarte reglementate — nu dau libertatea judecătorului la o apreciere prea mare. La judecarea pricinilor se pune temel necondiționat pe textele legii. Interpretarea e mai mult gramaticală. Jurisprudența are decl o importanță mai redusă și este anchilozată de tradiție. Examinare doctrinară o chestiunii nu are loc și de acela avocații vor desbale numai chestiunea de fapt, fără a da nici dezvoltare chestiunii de drept, a căci abordare ar fi considerată ca o „șignire de către judecător „jura noscitur Curia”.

Acestea sunt cele două mentalități. Nu vom discuta aici, ca d-l Roman, care concepțiune este mai bună. Problema trebuie reținută așa cum a pus-o dsa: ce este de făcut? În Ardeal se află atât Juriștii veniți din vechiul regat, cără nu pot cunoaște din primul moment o legislație atât de diferită. Avocatul ardelen nu da nici un ajutor din punct de vedere al dreptului, consecvent punctului sau de vedere și imposibilitatea recunoașterii legilor locale de către noii judecători, îi face pe acesta să susle superficialitatea Juriștilor regalean. Se impune decl o reacțiune: „În primul rând noi avocații suntem datoră ca să adaptăm pe magistrații; este interesul nostru profesional, servind totodată și interesele clienșilor noștri și deci și ale Justiției. Să ne desbarăm de trecut și să intrăm în spiritul nollor vremuri. Să ne prezintăm în fața judecătorilor binepregătiți nu numai în fapt dar și în drept și atunci magistrații recunoscători pentru concursul real ce-l vom da lor, ne vor aduce sentinșe, cari nu ne vor surprinde.”

Conferința d-lui Roman a fost viu aplaudată de către asistență. Nu știu dacă au făcut-o ca aprobare a constatărilor și concluziunelor d-sale, sau numai ca manifestare de condescendență față de conferențiar. Totuși faptul semnalat de d-l Roman trebuie să atragă atenșunea tuturor Juriștilor și nici un pas care ar merge înainte spre contopirea celor două mentalități nu trebuie evitat sau îpedecat. Această contopire trebuie să fie opera — pentru moment — al Juriștilor ardeleni, cari au posibilitatea înșierii în doctrina și jurisprudența ungară. Trebuie s'o constatăm cu regret că până acum nu s'a făcut nimic. În al doilea loc această este opera legiuitorului, care printr'o legislație chibzuită și națională care se va întinde unitară asupra întregului Regat — va contribui la contopirea celor două mentalități. Ziceam că noua legislație trebuie să fie în primul loc națională, căci numai o astfel de legislație poate cu adevărat face o unificare sufletească. Nu se mai poate repeta greșala întroducerii unui sistem legislativ străin de spiritul poporului român sau adoptarea unor concepții oricât ar fi de moderne dar cari nu au nici o legătură cu spiritul românesc. Altfel vom asista la repetarea unui proces deja cunoscut: o legislație a cărei înșulșii nu au fost adoptate deși ea dănuște de decenii.

Pentru moment însă problema pusă, cu mult talent și pătrundere de către d-l Roman trebuie să preocupe deopotrivă pe toșii Juriștilor și ea pusă — este datoră tuturora de a conlucra pentru a ajunge la soluții, cari nu pot fofoști decât perfecțiării Justiției românești și în aceste ținuturi. Vasp.

Din pricina abundenței de material în numărul această nu s'a publicat nimic din „Comentariul Codului Civil Austriac” de d-l Dr. Și. Laday.